

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen

7468 TRONDHEIM

Adm.enhet: Forvaltningsseksjonen i region
Midt

Saksbehandler: Lill Connie Furu

Telefon: 91837522

Vår referanse: 17/6326

Deres 2017/3136-432.1

referanse:

Dato: 29.09.2017

Att:

Carina Ulsund

Innspill til oppstart av marint vern i sjøområdet Grandefjæra - Kråkvågsvaet - Bjugn fjorden

Vi viser til oppstartmelding datert 26. juni i år for verneplanarbeidet for Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugn fjorden i Ørland og Bjugn kommuner.

Vi viser også til avholdt oppstartmøte på Brekstad 20. september 2017.

Fiskeridirektoratets ansvar og medvirkning

Fiskeridirektoratet er statlig sektormyndighet for forvaltning av fiskerinæringen i medhold av lov av 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar (Havressurslova), og for forvaltning av akvakulturnæringen i medhold av lov av 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Fiskeridirektoratets regioner skal ivareta disse interessene i det regionale og lokale planarbeidet. Dette blant annet for å sikre areal til høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø innenfor bærekraftige rammer, bidra til at fiskeri- og havbruksnæringen i regionen får gode og forutsigbare rammevilkår, og bidra til at hensynet til marint biologisk mangfold blir ivaretatt.

Verneverdiene

Det er et nasjonalt formål med marint vern å bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner. Marint vern etter naturmangfoldloven skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på. Det er lagt til grunn at næringsvirksomhet som ikke er i strid med det marine verneformålet, skal tillates.

I oppstartmeldingen heter det om verneverdiene at: *«målet med vernet er å ta vare på de spesielle bunnforholdene og det rike og mangfoldige plante- og dyrelivet som er karakteristisk for naturtypene i de grunne områdene. De marine verneverdiene i Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden er i stor grad knyttet til de mangfoldige bunnforholdene, med store tidevannsarealer og grunne partier med mudderbunn og skjellsand, men også dypere partier med koraller, rike tareskoger, skjellsand og mudderbunn. Verneverdiene knyttes til de spesielle og mangfoldige bunnforholdene og det rike og produktive plante- og dyrelivet representativt for naturtypene i området. Området har stor spennvidde i bunnforhold med en karakteristisk geologi og geomorfologi med vekslende grunne rygger og dype renner, området har derfor stort mangfold og produksjon, og er et viktig område for både fisk og fugl».*

Samtidig sies det i meldingen at den marine flora og fauna i deler av området er lite undersøkt og ikke detaljert kartlagt: *«Det finnes noe tareskog, og store områder med tang i de grunne tidevannsområdene. Dyrelivet forventes å være rikt med et stort mangfold av arter representative for mangfoldet av bløtbunntyper innen området».*

For å gå videre med et eventuelt vern, er det viktig å få kartlagt og undersøkt de viktigste marine naturtypene, flora og fauna i området. På oppstartsmøtet på Brekstad ble det opplyst om at det vil bli satt i gang et kartleggingsarbeid i regi av Fylkesmannens miljøvernavdeling. Foreløpig er det noe uklart hva kartleggingen skal omfatte totalt sett, men det forventes at det minimum gjøres en kartlegging av tareskog, koraller og ålegrasenger.

Endelig utvalg foreslo i 2004 at en kartlegging burde gjennomføres over en begrenset tidsperiode (5 år ble foreslått). Vår mening er at et så oppdatert og bredt kunnskapsgrunnlag som mulig vil være essensielt for det videre arbeidet med å vurdere om området bør vernes, og hvilke restriksjoner det eventuelt skal være på bruken av verneområdet. Det har også betydning for hvilke valg som gjøres når det gjelder hva som skal overvåkes og kontrolleres videre, og for evalueringen av virkningen av vernet.

Det er også mulig at andre områder også kan tjene som overvåkingpunkter i gradienter langs kyststrømmen og fra fjord til åpen kyst, men da samordnet med vanndirektivet, eller i områder som sammenfaller med nasjonale laksefjorder. Det er naturlig at slike alternativer til marint vern også blir en del av drøftingene i oppstartsfasen.

Når det gjelder avgrensingen av verneområdet, er vi enig i at den opp mot land bør gå opp til tidevannssonen (opp mot midlere høyvann, normal flo), og slik at privat grunn ikke berøres. Den geografiske avgrensingen for øvrig, vil sannsynligvis bli tema i den videre prosessen.

Marin næringsaktivitet innen det foreslåtte verneområdet.

Fiskeri

Tradisjonelt har det vært drevet fiske med garn, snøre, line og snurrevad etter torsk, hyse og annen bunnfisk i de dypere delene av området. Det drives også med fangst av krabbe i området. Sporadisk har det vært trålt etter flyndre (Bjugnfjorden). Noe seifiske med snøre foregår i ytterkant av det foreslåtte verneområdet. Det dykkes etter kamskjell i området. Tidligere har det også forekommet maskinell skjellskraping. De siste årene har det vært høstet strandsnegl i fjæra (håndplukking i tidevannssonen, på privat eiendomsgrunn) i deler av området, blant annet i Grandefjæra. Det finnes også reketrålfelt i de dypere partiene.

Vi har oversikt over manntallsførte fiskere og fartøy hjemmehørende i Ørland og Bjugn kommuner. Fiskeridirektoratet region Midt kartlegger/oppdaterer våre kartlagte fiskeridata i Bjugn og Ørland kommuner denne høsten. Den siste hovedkartleggingen er i fra 2004, og er siden bare oppdatert på enkelte felt/områder. Med oppdaterte fiskeridata vil vi kunne si noe mer konkret om fiskeområdene brukes av lokale fiskere og/eller fiskere fra andre kommuner/fylker, og om det er store sesongvariasjoner. Nyere fiskerier, som for eksempel leppefisk-fangst, vil vi også få på kartet. Informasjon om gyteområder er også viktig å få med.

På Uthaug finnes det et fiskemottak av pelagisk fisk (Grøntvedt Pelagic A/S). Grøntvedt Pelagic A/S har også et lite produksjonslokale på Kråkvåg. På oppstartsmøtet kom det frem at fartøy som skal levere fangst/har levert fangst ved Uthaug, ofte har behov for å ankre opp utenfor kaianlegget. Det er trangt om plassen, og det kan være ventetid på grunn av flere båter i kø, eller at kapasiteten på mottaket er fullt. Videre kan det være behov for oppankring i dårlig vær osv. Her bør grenseoppgangen av verneområdet vurderes opp mot behov for restriksjoner på havbunnen.

Scanbio A/S produserer fiskeproteinkonsentrat og fiskeoljer på et produksjonsanlegg som ligger inne i Bjugnfjorden. Det er ikke kjent for Fiskeridirektoratet om det er lignende problemstillinger med hensyn til oppankring utenfor denne bedriften.

Akvakultur

Det har tidligere vært både lakseoppdrett og oppdrett av marine arter i området. Per i dag finnes ingen akvakulturtillatelser verken i sjø eller på land i tilknytning til det foreslåtte verneområdet. Vi kjenner til at det er planer om et landbasert anlegg på Kråkvåg. Det har imidlertid vært søknader som ikke har blitt sendt inn eller har blitt trukket fordi det har vært uavklart hva som vil være tillatt i et eventuelt verneområde. Bedrifter som driver tradisjonelt matfiskoppdrett av laks har derfor funnet det formålstjenlig å heller søke seg til andre områder hvor arealbruken er mer avklart. Deler av området vil nok ikke være aktuell for denne typen akvakultur på grunn av dybdeforholdene, men i utgangspunktet vil også disse arealene være interessante for akvakultur fordi teknologiutviklingen kontinuerlig endrer driftsvilkårene innenfor akvakultur. Det er også andre endringer som vil føre til endret

arealbruk i framtiden, som tildeling av utviklings-konsesjoner og grønne konsesjoner, introduksjon av «nye» arter (makroalger for eksempel) og ikke minst innføringen av nytt områderegime. Det betyr at et område som ikke virker attraktivt i dag kan bli det i fremtiden. På grunn av vernets lange tidsperspektiv kan vi nå si lite om hva som skjer med akvakulturnæringen de neste 20-30 årene.

Taretråling og tangskjæring

I Norge har det blitt høstet kommersielt etter tare i ca. 40 år. Årlig blir det høstet rundt 150.000 tonn stortare. Hvor mye som har blitt høstet i området Kråkvågsvaet/Grandefjæra/-Bjugnfjorden er pr. i dag ukjent, men det er ikke rapportert noen kommersiell høsting i disse feltene. Deler av tareskogen i området var i flere år nedbeitet av kråkeboller. Gjenveksten økte heldigvis fra 1990-tallet og utover. Størstedelen av feltene i det foreslåtte verneområdet var frem til siste del av 2000-tallet derfor ikke åpne for tarehøsting. Tareskogen regnes nå generelt å være tilbake i hele Trøndelag, med noen lokale unntak. Havforskningsinstituttet overvåker tilstanden i taresamfunnene og effekter av tarehøsting på faste stasjoner langs kysten.

I henhold til forskrift om regulering av høsting av tare er det tillatt med høsting av tare i hele det foreslåtte marine verneområdet, bortsett fra strekningen Bjugnholmen-Botngård. Feltene er inndelt slik at det kan høstes i området hvert år, men bare hvert femte år på samme høstefelt. Det er et stort behov for å få kartlagt tareskogen i dette området.

Det har foregått betydelig høsting av tang (tangskjæring) i området tidligere. I dag er det lite tangskjæring som foregår.

Referanseområde

Grandefjæra-Kråkvågsvaet-Bjugnfjorden er utvalgt som referanseområde for langtidsovervåking og forskning. Slik overvåking kan være svært ressurskrevende, slik at det kan gjøres utvalg av både deler og naturtyper for videre oppfølging. I den endelig tilrådingen fra 2004, ble dette pekt på som noe som de lokale/regionale prosessene kunne avklare nærmere.

I tilrådingen av 2004 ble eksempelvis ikke akvakultur vurdert som utfordrende av utvalget som foreslo de konkrete områdene/transektene. Det ble blant annet vist til at etablerte overvåkingsprogram også omfatter bunndyrsamfunn, og dessuten til undersøkelser som viste at havbruk i all hovedsak utgjorde en helt ubetydelig kilde til overgjødning. Det ble videre vist til at havbruk i de fleste tilfellene skulle kunne kombineres med vernet, og det ble tilrådet liberale restriksjoner med hensyn til både havbruk og utnyttelse av levende marine ressurser. Eventuelle utfordringer med påvirkning fra havbruk ble foreslått ivaretatt ved opprettelse av 6 referanseområder for langtidsovervåking og forskning. Et av disse referanseområdene er Grandefjæra-Kråkvågsvaet-Bjugnfjorden. Akvakultur som ikke skader bunnen bør det være åpning for, også i verneområdet.

Det må dessuten klargjøres hva som vil være konsekvensene av et eventuelt vern for høstingen av marine ressurser. Fiskeridirektoratet forutsetter at det kan drives med bærekraftig utnyttelse av marine ressurser (fisk, skalldyr/bløtdyr) innen verneområdet. Det betyr at det både vil kunne høstes marine ressurser uten restriksjoner (som de fleste fiskerier per i dag), og at det vil kunne være behov for ulike restriksjoner avhengig av hvordan høstemetodene vil kunne påvirke vernet. Restriksjoner kan utformes geografisk, begrenses av høstemetoder og kvoteregulere uttakene. Det er også anledning til å bruke Havressursloven til å regulere ressursuttaket. Prosessen videre må vurdere hva slags høsteaktivitet som er uproblematisk for verneformålet, og hvilke (juridiske) verktøy som er mest fornuftig å bruke.

Behovet for at det skal opprettes referanseområde for tarehøsting bør også drøftes. Det er lite som tyder på at høstingen gir mekaniske skader på selve sjøbunnen. For å tjene som referanseområde for tarehøsting, er det selvfølgelig nyttig å kunne sammenligne høstingen i et tilsvarende område som er åpent for tarehøsting (med de samme verneverdiene). En slik oversikt må skaffes (mulig med hjelp fra Havforskningsinstituttet). Dersom det ikke finnes sammenlignbare områder der det høstes tare per i dag, vil det da kunne la seg gjøre å bruke et (eller flere) av de forskriftsfestede høstefeltene for tare innen det foreslåtte verneområdet som sammenligningsgrunnlag?

Dette var noen umiddelbare innspill til oppstartsmeldingen. Vi ser frem til å samarbeide med dere i den videre prosessen.

Med hilsen

Kristin Skarbøvik
seksjonssjef

Lill Connie Furu
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift

Mottakerliste:

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag Postboks 4710 Sluppen 7468 TRONDHEIM

Kopi til:

Fiskarlaget Midt-Norge Postboks 1263 7462 TRONDHEIM

Sluppen

Kystverket Midt-Norge Postboks 1502 6025 ÅLESUND

Norges Fiskarlag Postboks 1233 7462 TRONDHEIM

Sluppen

Sjømat Norge Postboks 5471 0305 OSLO

Majorstua

Sør-Trøndelag fylkeskommune Postboks 2350 7004 TRONDHEIM

Sluppen